

Стасевська О. А.

кандидат філософських наук, доцент,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ТВОРЧА ЕЛІТА І ВЛАДА: ПОТЕНЦІАЛ ВЗАЄМОДІЇ

Проблема творчої еліти та її взаємодії з владою на сьогоднішній день залишається недостатньо дослідженою: у вітчизняних й зарубіжних працях висвітлюються, в основному, політичні та економічні еліти, які вважаються найбільш впливовими [1, с. 238–240; 2, с. 549–551]. Пильна увага до проблеми взаємодії еліти та влади завжди постає особливо гостро в епоху глобальних суспільних змін. Актуальність питання взаємодії творчої еліти й влади обумовлюється роллю творчої еліти, без якої неможливий розквіт культури, повноцінне самоусвідомлення нації, оновлення духовної атмосфери суспільства.

Класичні теорії еліт ХХ ст. визначають еліту як групу осіб, що посідають найвищі позиції у соціальній структурі суспільства, мають видатні досягнення у творчій, науковій, технологічній, управлінській галузях [3, с. 322–324]. Творча еліта є її складовою й пов'язана з виробництвом «нематеріальних цінностей», здійснює суспільно-значущий внесок у створення цінностей культури, наповнює її духовністю, а також формує сама себе та сприймає свою творчу самореалізацію як моральний обов'язок. Вона має специфічно-ціннісний характер критеріїв приналежності до цього типу еліти: відсутність чіткої структурованості та формального фіксування, що не заважає їй впевнено ідентифікується в суспільстві, а пріоритетним критерієм її визначення слугує постійне (в сенсі сталості докладання зусиль), безперервне, емоційно-піднесене прагнення до розуміння істини, досконалості життя, сенсу людського існування, самовияв природної етичної поведінки. Важливо зауважити, що це поняття корелюється з поняттям «інтелігенція» (сьогодні не дуже затребуване), яке позначає людей, що не володіють політичною владою, але завжди мають своєрідну символічну владу – створювати та берегти гуманістичну культуру.

Принциповою відмінністю творчої еліти є те, що вона поєднувана не спільністю походження, а вибором життєвого шляху, вона по суті своїй не може належати до соціально-відокремленої групи. І в цьому ж проявляється її духовна основа – інтелігентна, творча особистість може діяти на всіх ша-

блях ієрархії суспільства, незмінно постаючи прикладом для більшості людей, залишаючись фактично у положенні слуги суспільства. Інтелігентна особистості виявляється не в освіченості, не у володінні сукупністю спеціальних знань, а в її світогляді, моральності, духовності. Доречно згадати влучні висловлювання Д. С. Ліхачова – інтелігент живе творенням нового й усвідомленням старого як нового та робить це лише із власного переконання, а не за завданням держави (або іншого замовника з «ідеологічним ухилом»).

Найперше важливо акцентувати положення творчої еліти в українському суспільстві – вона завжди сприймалася як сила, що здатна, з одного боку, віддзеркалювати суспільні настрої, з іншого, – надавати домінуючий імпульс їх формуванню. Проблема взаємодії творчої еліти і влади в Україні існує близько двох століть, що пов'язано з появою у XIX ст. групи впливових та активно діючих в суспільстві науковців, освітян, поетів, письменників, художників, музикантів, які намагалися впливати на владу, критикувати її, висувати й поширювати гуманістичні та демократичні ідеї. Історичні події XIX–XX ст. зберегли традицію, згідно з якою творча еліта виконувала місію провідного соціального критика, творця моделей майбутнього суспільства, нових суспільних ідеалів та цінностей.

Історично склалося, що в українському суспільстві інтелігенція – творча еліта – брала на себе роль виразника громадської думки, громадського захисника на тлі мовчазної більшості населення. Вагомість духовного впливу творчої еліти на суспільство обумовлена ментальним складом українського народу, в якому переважає образно-чуттєве сприйняття світу, емоційні поведінкові мотиви на відміну від раціоналістичного та прагматичного західноєвропейця. Соціальна значущість та авторитет творчої еліти формуються тривалий час, але в Україні було порушено спадкоємність еліт як основного принципу її відтворення.

Думки щодо ролі еліти в бутті українського суспільства містяться у працях видатних представників вітчизняної філософської думки. Г. Сковорода висловлював свої погляди у часи, коли Україна переживала часткову втрату власної еліти. Філософ визнавав та засуджував соціальну нерівність, наголошуючи, що єдиною лінією розмежування між станами має бути рівень духовного, а не матеріального багатства. Тих, хто володіє духовним, він й називав елітою, головне призначення якої у єднанні та підтримці суспільства. І. Франко, як продовжувач сквородинівської традиції, постійно порушував означене питання у своїй творчості, наголошуючи на вирішальній ролі інтелігенції у формуванні національної свідомості народу. Він був перекона-

ний, що без незалежної, духовно цілісної, єдиної інтелігенції (творчої еліти), неможливо сформувати українську націю. Щодо ролі творчої еліти в житті суспільства цікавими є суспільно-політичні думки Лесі Українки: вона була переконана, що народ може відбутися як політична нація лише тоді, коли має власну провідну верству, життєздатну еліту, наділену чесністю, гідністю, порядністю, усвідомленням свого обов'язку перед суспільством, здатністю на самопожертву, а також позбавлену агресивності, продажності, соціальної пасивності тощо. В. Липинський не вживає у своїх працях термін «еліта». Він використовує таке поняття, як «національна аристократія», яка повинна мати дві основні якості – матеріальну силу та моральний авторитет. Водночас В. Липинський наполягає на необхідності постійного відновлення такої аристократії, тобто циркуляції еліт: коли цей процес припиняється, то нація потрапляє у залежність від чужої еліти, втрачаючи свою національну ідентичність. Д. Донцов тлумачить еліту як меншість, яка виявляє ініціативу щодо створення національної ідеї та мобілізації народу на її впровадження. Джерелом формування еліти має бути суворий відбір «кращих людей» з усіх верств суспільства, наділених готовністю працювати на спільну справу, шляхетністю, мудрістю, мужністю. М. Грушевський був переконаний, що творча еліта відіграє значну роль у державотворчих процесах: вчений, літератор та політик мають пліч-о-пліч виробляти духовно-культурні цінності. За цими судженнями стоїть визнання сили творчої еліти, здатної просвітити, згуртувати та повести за собою суспільство.

Не можна забувати урок нашої історії, яка переповнена прикладами або незатребуваності творчої еліти владою або, навпаки, її поглинання владою. На нашу думку, акцентуація досліджуваної теми зумовлена тим, що українська влада у формуванні еліти суспільства здебільшого спирається на політичний сектор, збільшуючи прірву між політичною та творчою елітами, створюючи дефіцит гуманності та духовності. Викликає занепокоєння недостатнє представництво творчої еліти у «верхівці» українського суспільства, слабкість її «голосу», іноді невисокий рівень авторитетності тих цінностей, які вона акумулює та транслює у соціум. Таке положення творчої еліти в українському суспільстві обумовлено паралельністю процесів становлення національної держави й національної еліти та ускладненням діалогу між владою і творчою елітою, причини чого полягають у тому, що, по-перше, представникам еліти, яка працює за «покликом серця», іноді важко достукатись до влади, по-друге, влада не завжди *діяльнісно* прислуховується до «голосу» інтелектуалів та митців.

Природна пасіонарність та свобода від вузько політичних інтересів надає представникам творчої еліти достатньо можливостей коригувати дії влади через механізми формування культурної політики, перенормування культурних цінностей, охорони історичної пам'яті, неприпустимість витиснення із неї «незручних» сторінок історії та політичних її сьогоденних заборон на минуле. При цьому реалізуються такі функції, пов'язані з політико-ідеологічним впливом, як образно-емоційна артикуляція політичних цінностей; створення емоційно-художніх засобів ідентифікації; міфологізації, героїзації та дегероїзації історії; створення засобів іміджування та ідеологічного маніпулювання.

Представникам творчої еліти, сферою діяльності якої є не лише інтелектуальна та художня творчість, а й весь соціальний простір, важко здійснювати вплив на суспільство та владу в умовах моральної деградації, культу грошей та споживання, коли совість, честь, благородство, доброчесність, порядність часто асоціюються із слабкістю. До того ж політизація українського суспільства, дівість принципу «хто не з нами, той проти нас» послаблює її, розділяючи на тих, хто підтримує офіційний курс влади, й тих, хто з ним не згоден. Отже, призначення української творчої еліти безумовно полягає у консолідації та мобілізації сил задля винайдення пріоритетних завдань суспільства в галузі освіти та науки, у справі збереження культурно-історичної спадщини; у створенні ціннісної основи ідентифікаційних процесів; у впливі на моральність; у формуванні світоглядних настанов; у визначенні перспектив духовної парадигми суспільства; у створенні іміджу країни у світі. Та головне – в «окультуренні» влади та «поповненні» владного середовища.

Взаємодія творчої еліти та влади має відбуватися не на основі підпорядкування, а на основі активного й продуктивного діалогу, що сприятиме реалізації інтересів всього суспільства, перешкоджанню деструктивним соціальним виявам та девальвації цінностей людського буття. Потенціал такої взаємодії визначається сутнісними характеристиками як представників влади так і представників творчої еліти, які мають посісти місце поза владою задля її критики та контролю. Для успішного функціонування владі необхідно взаємодіяти з представниками творчої еліти як акумулятора та систематизатора найактуальніших ідей, на основі яких здійснюється модернізація суспільства. Без залучення творчої еліти до вирішення нагальних реформаційних завдань влада не в змозі перетворити суспільство на цілісну соціокультурну систему та знайти найправильніші шляхи цивілізаційного розвитку України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Політична енциклопедія / Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
2. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2015. 816 с.
3. Соціологія права: енциклопедичний словник / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. 984 с.

Трипольська М. І.

кандидат юридичних наук, доцент;

Зуб Д. О.

студент магістратури,

НУ «Запорізька політехніка»

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ: НОВІ ВИКЛИКИ

Реформа децентралізації влади вважається однією з найуспішніших в Україні. Добровільний порядок формування об'єднаних територіальних громад надавав органам місцевого самоврядування значні фінансові преференції у вигляді бюджетних надходжень на рівні міст обласного значення та субвенції на розвиток інфраструктури. Перехід від добровільного до адміністративного порядку утворення територіальних громад забезпечив охоплення всієї території України об'єднаними територіальними громадами та формування нових укрупнених районів.

Завершення етапу добровільного об'єднання територіальних громад та реформування адміністративно-територіального устрою ставить перед органами місцевого самоврядування нові виклики та загрози. Завершення першого етапу реформи децентралізації влади мало відбуватися за умови внесення змін до Конституції України та ряду інших законодавчих актів. Відповідні зміни мали визначити подальшу долю районних державних адміністрацій та районних рад, сутність та зміст нових районів, коло повноважень новоутворених сільських, селищних, міських рад. Разом з цим, досі законодавча основа впровадження реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади має ряд суттєвих прогалин.

Сьогодні, як у експертного середовища, так і у представників органів місцевого самоврядування, викликає стурбованість законодавча невизна-

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Харківська асоціація політологів

**ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА УКРАЇНИ
ЗА УМОВ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
І ЛОКАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ**

Збірник матеріалів
XXXIV Харківських політологічних читань

(м. Харків, 21 квітня 2021 р.)

Харків
«Право»
2021

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман, доктор юридичних наук, професор (голова);
М. П. Требін, доктор філософських наук, професор (заст. голови);
О. М. Сахань, кандидат соціологічних наук, доцент (відп. секретар);
Л. М. Герасіна, доктор соціологічних наук, професор;
Г. П. Клімова, доктор філософських наук, професор;
О. Ю. Панфілов, доктор філософських наук, професор;
В. Л. Погрібна, доктор соціологічних наук, професор;
І. О. Поліщук, доктор політичних наук, професор;
В. Д. Воднік, кандидат філософських наук, доцент;
О. В. Волянська, кандидат соціологічних наук, доцент;
І. В. Підкуркова, кандидат соціологічних наук, доцент

П150 **Політична система України за умов глобальних викликів і локальних проблем** : зб. матеріалів XXXIV Харків. політол. читань (м. Харків, 21 квіт. 2021 р.). – Харків : Право, 2021. – 284 с.

ISBN 978-966-998-213-1

У збірнику представлено матеріали викладачів, молодих науковців і студентів до Всеукраїнської науково-теоретичної конференції «Політична система України за умов глобальних викликів і локальних проблем» (XXXIV Харківські політологічні читання), проведеної 21 квітня 2021 р. Тематика конференції охоплює розгляд таких проблем, як політична система країни як фундамент її державності та суверенітету; актуальні проблеми європейської та української безпеки, реформаторські практики в сучасній Україні; деструкції влади та дисфункції політичних інститутів; криза політичної системи та «наступ» позасистемності; специфіка електорального процесу в Україні в сучасних реаліях, стратегії реформ у постсоціалістичних країнах: досвід і специфіка тощо.

Збірник розраховано на науковців, викладачів і студентів закладів вищої освіти України, державних службовців і всіх, хто цікавиться проблемами політичної науки, конфліктології та правознавства.

УДК 32:341

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2021
© Харківська асоціація політологів, 2021
© Видавництво «Право», оформлення, 2021

ISBN 978-966-998-213-1

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні учасники конференції!

Радий вітати вас із відкриттям Всеукраїнської науково-теоретичної конференції «Політична система України за умов глобальних викликів і локальних проблем» (XXXIV Харківські політологічні читання), яку організувала кафедра соціології та політології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та Харківська асоціація політологів.

Актуальність тематики сьогоднішньої конференції зумовлена тим, що сучасний світ перебуває у стані активного розвитку процесів глобалізації та міжнародної інтеграції, що з одного боку, відкриває нові можливості для політичного та державно-управлінського дискурсу, а з другого – загострює наявні або породжує нові проблеми, які сьогодні визначають як «виклики та ризики» внутрішньому та міжнародному суспільно-політичному життю. Наявність колізій, які свого часу не знайшли належного вирішення у світовій державницькій практиці, фактично є формою загострення проблем, у тому числі, локальних, що виявляються майже у кожній політичній системі.

Як зазначається в матеріалах ООН, глобалізація покликана створювати об'єктивні підвалини нової якості сталого розвитку. Процеси глобалізації приводять до «переформатування» структури сучасного світу, а в результаті цього – до коригування національних систем державного управління, зміни стратегій економічного, політичного та духовного розвитку, що породжує суцільну взаємозалежність світу, яка і складає основу його функціонування. Такі зміни є суттєвою характеристикою кожної політичної системи та важливою закономірністю її функціонування. Будь-яка державно-управлінська система має свій особливий «генотип», внутрішню логіку розвитку, власну парадигму функціонування, відповідно до цього в умовах глобалізації вони вимушені прилаштуватися до наявних глобальних викликів і локальних проблем, які є актуальними практично для всіх країн світу – незалежно від їх географічного розташування, розміру, досягнутого рівня розвитку та наявних культурних традицій.

Ризики та локальні проблеми зумовлюються не лише певними первинними (екологічно-ресурсного, соціального та регулятивного походження) але й вторинними чинниками (негативні наслідки реформаторських практик, деструкції влади та дисфункції політичних інститутів, хибні або потенційно небезпечні нові технологічні рішення, інновації), що пов'язані з невірними

<i>Потоцька Ю. І.</i>	ЕВОЛЮЦІЯ ФУНКЦІОНАЛІСТСЬКИХ ІДЕЙ ЩОДО ПРОЦЕСУ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	101
<i>Сахань О. М.</i>	АТРИБУТИ ДЕСТРУКЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ	103
<i>Семенов С. С., Васильковський О. Т.</i>	ЦИВІЛІЗОВАНА ПОЛІТИЧНА ОПОЗИЦІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ	108
<i>Стасевська О. А.</i>	ТВОРЧА ЕЛІТА І ВЛАДА: ПОТЕНЦІАЛ ВЗАЄМОДІЇ	111
<i>Трипольська М. І., Зуб Д. О.</i>	РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ: НОВІ ВИКЛИКИ	115
<i>Уманець О. В.</i>	МЕНТАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ФУНДАМЕНТ БУТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ	117
<i>Хаустова М. Г.</i>	ЦІЛІ ТА ПРІОРИТЕТИ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	120
<i>Бекдамірова Л. З., Пивовар Д. О.</i>	МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ ЕТНОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ	125
<i>Дудкевич В. І.</i>	МІСЦЕ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО НАРАТИВУ У ПОЛІТИЦІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	130
<i>Требіна О. М.</i>	ЄВРОПА У БОРОТБІ З КОРУПЦІЄЮ	134

СТУДЕНТСЬКА ТРИБУНА

<i>Бережна В. Г.</i>	ЩОДО ПРОБЛЕМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ	141
<i>Білогубова В. С.</i>	ПРИРОДА ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ	143
<i>Бойко В. З.</i>	ЩОДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ «ШОКОВОЇ ТЕРАПІЇ» В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	145
<i>Бондарева А. М.</i>	ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	147
<i>Василіук Н. А.</i>	ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	148
<i>Візіров С. А.</i>	ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО УЧАСТІ У ВИБОРАХ	150

<i>Власова Є. Р.</i>	ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ ЯК ОСНОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	151
<i>Волосовець О. С.</i>	СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНА КРИЗА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ПОШУК ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ	153
<i>Вольвич Є. Р.</i>	ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	155
<i>Гончар В. О.</i>	АЛКОГОЛІЗМ ЯК ПРИЧИНА ДЕСТРУКЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ СІМ'Ї	157
<i>Городишська І. А.</i>	ПОЛІТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	159
<i>Гоянюк Є. В.</i>	ДЕСТРУКЦІЯ ВЛАДИ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ	160
<i>Грабко В. І.</i>	КОРУПЦІЙНО-КЛЕПТОКРАТИЧНА МОДЕЛЬ ЯК ДЕСТРУКТИВНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	162
<i>Гукова Т. С.</i>	ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ МОЛОДІ	164
<i>Гуренко О. О.</i>	ПРОБЛЕМА ВИБОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	166
<i>Дроб'язко М. О.</i>	ПРОБЛЕМА ЗАРОБІТЧАНСТВА ТА СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА В УКРАЇНІ	168
<i>Камерда А. Д.</i>	ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ	169
<i>Капітула О. В.</i>	ЕКОЛОГІЧНІ КОНФЛІКТИ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЇХ ЗНАЧУЩІСТЬ ДЛЯ СВІТОВОГО ПРОСТОРУ	171
<i>Каранетян М. О.</i>	ВПЛИВ КОНФЛІКТНОЇ ПАРАДІГМИ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	173
<i>Карпенко Р. В.</i>	ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ТА ПРИРОДИ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ	175
<i>Кичко А. М.</i>	АБСЕНТЕЇЗМ ЯК МОДЕЛЬ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ ВИМІР	177

Наукове видання

**ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА УКРАЇНИ
ЗА УМОВ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
І ЛОКАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ**

Збірник матеріалів
XXXIV Харківських політологічних читань

(м. Харків, 21 квітня 2021 р.)

Відповідальність за зміст тез несуть автори

Видається в авторській редакції

Комп'ютерна верстка *О. А. Федоссової*

Підписано до друку з оригінал-макета 16.04.2021.
Формат 60×84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 15,9. Ум. друк. арк. 16,5. Вид. № 2765.
Тираж 100 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ТОВ «ПРОМАРТ»
Тел. (057) 717-28-80